

Fraktur i Danmark - trykte gotiske bogstaver

Bogstaverne som man bl.a. ser i gamle danske trykte skrifter som fx Trykkefrihedens Skrifter (Bolle Willum Luxdorph) er af typen fraktur også kendt som trykte gotiske bogstaver.

Der er variationer, men omkring år 1800 så det danske alfabet typisk således ud i fraktur med store og små bogstaver. Her vist under moderne antikva-skrift i øverste række:

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Aa
 a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z æ ø aa

Bemærk, at der for lille s benyttes to forskellige tegn afhængigt af visse skriftregler:

ſ kort-s

ſ langt-s, i dag benytter man altid kort-s, men langt-s findes stadig på moderne computere
 I 1700-tallets tekster (fx Trykkefrihedens Skrifter) anvendes hovedsagelig langt-s.

Nogle fraktur-tegn kan typisk være udfordrende for den moderne læser:

Stort I og stort J skrives med samme tegn I J

Stort B, stort P og stort V ligner hinanden, henholdsvis B P V
 Bemærk forskellen mellem B og V: V er "åben i midten" mens B er lukket

Stort O, stort D og stort Q ligner hinanden, henholdsvis O D Q

Stort M og stort W ligner hinanden, henholdsvis M W Bemærk, at W er lukket i højre side.

Stort N og stort R ligner hinanden, henholdsvis N R

Lille f og langt s ligner hinanden meget, henholdsvis f ſ

Lille r, lille t og lille x kan forveksles, henholdsvis r t x

Lille d og især lille o og lille v kan forveksles, henholdsvis d o v

Lille h og lille y kan forveksles, henholdsvis h y

Bemærk, at lille y i fraktur ikke ligner et moderne y med antikva-skrift

Trykkerne benyttede ofte specialtegn og "ligaturer", dvs. grafiske sammensætninger af separate bogstaver. Eksempler:

et og-tegnet (moderne: &) er en ligatur bestående af lille e og lille t, dvs. det latinske ord "et"

ß tysk dobbelt-s (moderne: ß) kaldes også *eszett* m.m.; en ligatur mellem langt s og lille z

tz tysk tz-ligatur (moderne: tz); en ligatur mellem lille t og lille z

c omvendt c og kolon (moderne: c:) betyder "dvs." eller "det er"

et specialtegn som betyder "et cetera"; det kan skrives "& c."

I 1700- og 1800-tallet kunne tyske ord og bogstaver ofte optræde i danske tekster, fx:

ä ö ü de små tyske bogstaver ä, ö og ü. Omlyd ses som et formindsket e over a, o og u